

Nummer 37/april 2015

De tijd waarin wij leven vraagt steeds meer om het nemen van vrije (sociale) initiatieven van mensen, individueel en gezamenlijk. De Stichting De Grijpvogel is in deze geest opgericht, neemt zelf initiatieven en bevordert en ondersteunt het nemen van initiatieven door anderen.

De overwegend kleinschalige initiatieven kunnen economisch van karakter zijn, dan wel sociaal-politiek of cultureel in brede zin (kunst, literatuur, filosofie, educatie e.d.).

Nieuwsbrieven van de Stichting 'De Grijpvogel' beogen geïnteresseerden te informeren over wetenswaardigheden in dit verband. Reacties worden beslist op prijs gesteld en er bestaat geen enkel bezwaar tegen het doorsturen van de nieuwsbrieven aan andere (potentieel) geïnteresseerden.

Deze nieuwsbrieven worden gepubliceerd op de website www.stichtingdegrijpvogel.nl en ook op www.bekieketmar.nl/Bekiek_et_mar/st_De_Grijpvogel.html

1. KORTE SAMENVATTING VAN DEZE NIEUWSBRIEF

- Enkele korte berichten
  - College B&W over het Blughut-terrein
  - Expositie cursisten Atelier Liduin in Makkinga
- Verandering van tijdperk; Nederland kantelt
- Unieke zilveren schaal uit zevende eeuw met zonnewiel gevonden
- Het publieke kunstwerk 'Fallen foar it heitelân' in Appelscha van Jan van Luyn (1951)

2. ENKELE KORTE BERICHTEN

• **College B&W over het Blughut-terrein**

Het College van B&W heeft in begin 2012 – ondanks een jarenlang accent vanuit Oldeberkoop op de noodzaak tot bouw van betaalbare seniorenwoningen in het dorp – op basis van de Nota Grondbeleid 2011 besloten tot de bouw van plm. drie dure villa's op het oorspronkelijke Blughut-terrein. Dit besluit is in december 2014 herbevestigd. Wethouder De Boer is een groot voorstander van extra financiële grondopbrengst voor de gemeente en daaraan gekoppeld de villa's voor het hogere segment. Ook al kunnen de woonlasten voor toekomstige bewoners er later door worden vergroot in het geval er alsnog huurwoningen voor senioren zouden worden gebouwd.

• **Expositie cursisten Atelier Liduin in Makkinga**

Acht cursisten van Atelier Liduin uit Nijeberkoop exposeren vanaf zaterdag 28 maart jl. hun aquarellen in De Spil, de koffieruimte van museum Oold Ark en Korenmolen De Weyert in Makkinga. Er hangen werken van Attie Holtrop, Diana van Beek, Giety Hop, Jozephine Hamstra,

Lammie Liemburg, Marga van Zutphen, Marlies Bouma en Rolina Slager. Beeldend kunstenaar Liduin van Noord heeft de cursisten begeleid bij het maken van de schilderijen.

Tot en met 31 oktober is de expositie elke zaterdag te zien tussen 9.30 en 16.00 uur. De toegang tot de expositie is gratis.

3. VERANDERING VAN TIJDPERK; NEDERLAND KANTELT

Prof. dr. ir. Jan Rotmans, hoogleraar Transitiekunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam 'spreekt' in zijn nieuwe boek met deze titel over drie grote kantelingen die zich in deze tijd volgens zijn waarneming aftekenen:

- Allereerst kantelt de samenleving van een verticaal geordende, centraal aangestuurde, top-down samenleving naar een horizontale, decentrale bottom-up samenleving.
- Ten tweede kantelt de economie: de structuur van de economie verandert. De nieuwe economie is decentraal en digitaal. In de oude economie waren centrale organisaties nodig om producten te maken en diensten te leveren.
- En ten derde tekent zich een machtswisseling af: de nieuwe orde van onderop vormt langzaam maar zeker een nieuwe macht.

Rotmans noemt deze nieuwe macht een micromacht, een opkomende middenklasse, die de kennis, expertise, netwerken en sociale media gebruiken om zo autonoom mogelijk te zijn. Daarmee tornt zij aan de macht van traditionele organisaties en bedrijven. Dit betekent volgens Rotmans een machtsoverdracht van grote, centrale bureaucratische organisaties naar mensen die zich van onderop organiseren in netwerken en gemeenschappen.

Rotmans: 'Deze drie op elkaar inwerkende transities of kantelingen zorgen voor veel onrust. Er komen steeds meer conflicten tussen de bestaande orde en de nieuwe orde. De oude orde brokkelt gestaag af, maar verzet zich hevig tegen de opkomende nieuwe orde. Creatieve en innovatieve mensen breken door de systeemgrenzen heen en creëren een enorme dynamiek van onderop. Gaandeweg ontstaat het inzicht dat ze elkaar hard nodig hebben om verder te komen'.

Rotmans geeft een lijstje met voorbeelden van de oude en de nieuwe orde:

Oude orde

Traditionele media (tv, radio)
Kranten columns
Politieke partijen
Representatieve democratie
Grote energiebedrijven
Commerciële banken
Verzekeringsbedrijven
Thuiszorgorganisaties
Enzovoort

Nieuwe orde

Nieuwe social media via internet
Blogs
Sociale initiatieven en bewegingen
Directe democratie (bijv. G1000)
Lokale energie-initiatieven
Financiële coöperaties
Broodfondsnetwerken
Lokale zorginitiatieven

Uiteindelijk overleeft volgens Rotmans het grootste deel van de oude orde niet omdat ze zich onvoldoende snel en kundig kunnen aanpassen aan de nieuwe omstandigheden. Overleven betekent dus samenwerken en aanpassen. Daar hoort ook een andere vorm van sturen bij: meer decentraal en faciliterend in plaats van centraal vanuit regie. Het gaat niet om exploiteren, maar om co-opereren, niet om onttrekken, maar om creëren; het is niet lineair, maar cyclisch. Het gaat niet om de ultrakorte termijn, maar om de middellange termijn. We gaan van bezit naar gebruik. Zelfredzaamheid wordt samenredzaamheid en ego wordt eco.

Burgerinitiatieven bestrijken vrijwel alle maatschappelijke terreinen; het gaat van zorg tot welzijn, van energie tot mobiliteit, van voedsel tot bouw, van veiligheid tot integratie en van cultuur tot onderwijs en ontwikkelingssamenwerking.

Zo telt bijvoorbeeld Nederland al meer dan 500 lokale energie-initiatieven, meer dan 100 lokale zorgcoöperaties en ruim 100 'broodfondsen' van ZZP-ers. De aantallen groeien explosief en het is vrijwel onmogelijk ze nog allemaal in kaart te brengen. Hoe dan ook, de ondernemende burger betreedt het publieke domein, stelt Rotmans en dat is een uitdaging voor de democratie, de overheid en voor de samenleving.

UNIEKE ZILVEREN SCHAAL UIT ZEVENDE EEUW MET ZONNEWIEL GEVONDEN.

Archeologen van de Universiteit Leiden hebben bij opgravingen vorig jaar in Oegstgeest een zeldzame zilveren schaal uit de eerste helft van de zevende eeuw gevonden. De schaal die mogelijk als drinkbeker of als wasbekken gebruikt werd, heeft een diameter van 21 centimeter en een hoogte van 11 centimeter. Er staan dier- en plantenfiguren in bladgoud op en het inlegwerk is van goud en rode halfedelstenen. De schaal is opgenomen in de vaste presentatie Archeologie van Nederland, het Rijksmuseum van Oudheden. Bron: [NRC](#), [RMO](#)

Ik maak van deze schaal melding aangezien een van de afbeeldingen een sterke gelijkenis vertoont met een zonniewiel of zonnerad. Mijn veronderstelling is dat de

zogenaamde 'roode bal, beladen met een gulden star' in het gemeentewapen van Ooststellingwerf eveneens een afbeelding is van een zonniewiel en dat hiermee het vroegere beeld dat men had van ons zonnestelsel met de zeven oude planeten werd gesymboliseerd. Voor o.a. de oude Babyloniërs, Grieken

en Romeinen bestonden er in hun tijd nog zeven planeten:

Zon, Maan, Mars, Mercurius, Jupiter, Venus en Saturnus. Hieruit zijn de namen van onze weekdays gevormd:

Zon : Zondag – Sonntag – Sunday

Maan : Maandag – Montag – Monday – Lundi

Mars : Dinsdag – Mardi – Tuesday – Tiisdei (Tiwaz = Mars)

Mercurius : Woensdag – Mercredi – Mercoledì – (Wodansdag = Wednesday)

Jupiter : Donderdag – Jeudi – Giovedì – Jueves (Donarsdag = Donnerstag)

Venus : Vrijdag – Vendredi – Venerdì – Viernes (Freyasdag = Freitag)

Saturnus : Zaterdag – Saturday

(zie ook de 11^e nieuwsbrief).

Links een zonnerad op de buitenmuur van de Waag (16^e eeuw) in Deventer, waarin werd gewogen en recht gesproken.

Rechts een reliëf in steen: koning Offa van Angeln rond 425 na Chr. met het schild met zonnerad.

4. HET PUBLIEKE KUNSTWERK 'Fallen foar it heitelân' in Appelscha van Jan van Luyn (1951) *tekst ontleend aan Karst Berkenbosch en Wikipedia*

Jan van Luyn (1916-1995) was een bekend beeldhouwer. Hij volgde een opleiding aan de kunstnijverheidsschool in Utrecht en studeerde bij onder anderen Jan Bronner aan de Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam. Hij gaf later zelf les aan de kunstacademie 'Artibus' in Utrecht. Na de Tweede Wereldoorlog maakte hij, zoals andere beeldhouwers van zijn generatie, meerdere oorlogsmonumenten. In 1995

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

organiseerden veertig ex-leerlingen de tentoonstelling *Beelden - een hommage aan Jan van Luyn*. Hij maakte dit niet meer mee, hij overleed drie weken voor de opening. Van zijn hand staan er maar liefst drie oorlogsmonumenten in Friesland (Appelscha, Wolvega en Ferwert) en één in Schiedam. Verder heeft hij een atelier in Utrecht gehad, waar hij lessen gaf aan jonge kunstenaars. Het beeld *'Zich oprichtende vrouw'* wordt als een meesterwerk van hem gezien. Een beeld met een bijzondere geschiedenis waarover de schrijver Ronald Giphardt op 13 mei 2007 nog een inleiding hield. Het verzetsmonument in Appelscha (vertaald: 'Gevallen voor het vaderland') is een zandstenen beeld van een knielende vrouwenfiguur. Zij geeft met haar houding uitdrukking aan verdriet en eenzaamheid. Het beeld is geplaatst op een gemetselde zuil. In de zuil bevinden zich twee hardstenen banden met tekst. De tekst op de zuil luidt:

Jitse Kiewiet 4 mei '43

Anne de Boer 4 mei '43

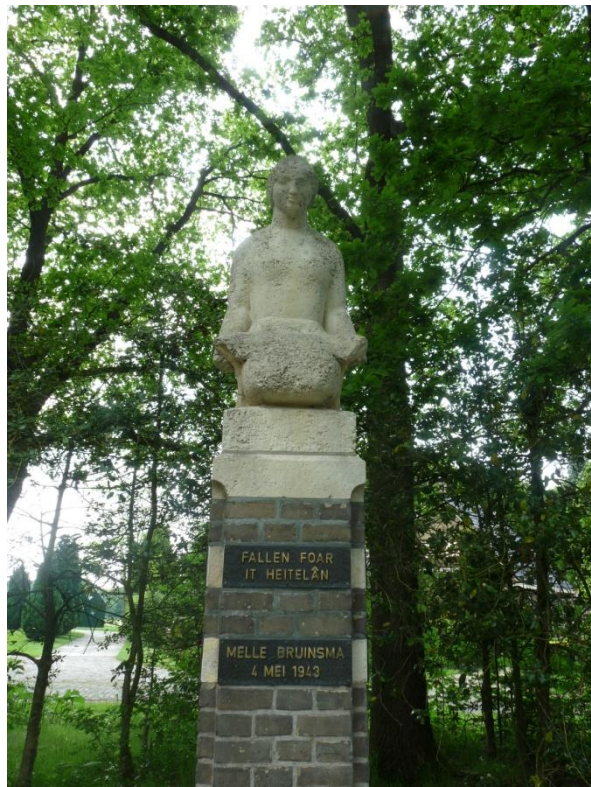
Melle Bruinsma 4 mei '43

Andries Lok 20 mei '44

Marinus van Emst 12 aug. '44

In Friesland staan nog twee oorlogsmonumenten van Jan van Luyn. Een beeld zonder titel staat voor Huize Lindenoord in Wolvega en op het Vrijhof te Ferwert werd op 4 mei 1956 een oorlogsmonument onthuld met als titel *'As it nedich is'*, dat het verzet van de bevolking in de jaren 1940-1945 tot uitdrukking brengt. Het verzet is daar gesymboliseerd in een krachtige mannenfiguur. 'Enigszins teruggehouden, houdt de figuur een schop in de hand. Met de andere hand houdt hij een geweer vast, met de lichaamstaal van een man die niet aarzelt er zijn vrijheid mee te verdedigen'. Een totaal ander beeld dan het beeld in Appelscha.

In Schiedam staan twee oorlogsmonumenten. Van Luyn kreeg de opdracht een nieuw beeld te maken (1955), omdat men het eerste beeld van Pieter van Starreveld te naakt vond. Op de sokkel staat een dichtregel van Ida Gerhardt (zij had daar gewoond): *'Nooit heb ik wat mij werd ontnomen zo bitter, bitter liefgehad'*.

NOSTALGIE

Hieronder een foto uit het archief van de Nieuwe Ooststellingwerper. De opname werd in januari 1985 gemaakt ter gelegenheid van het feit dat Hans Roersma 25' jaar hoofd van de openbare lagere school in Nijeberkoop. Drie jaar later, op 1 augustus 1988, werd het schooltje opgeheven. Toen Roersma daar begin 1960 werd benoemd, dacht hij dat het maar om een paar jaar zou gaan. Toenmalig onderwijswethouder Hendrik Vondeling had namelijk voorspeld dat de op dat moment 31 leerlingen' tellende school niet zo lang meer zou bestaan. Die voorspelling kwam toen niet uit, zodat Roersma de 'paar jaar' waarop hij had gerekend, kon verlengen tot een kwart eeuw. Wat betreft de gevreesde opheffing van de school in Nijeberkoop waren de problemen bij Roersma's jubileum nog net zo actueel als 25 jaar geleden. Begin 1985 telde de school nog maar 22 leerlingen. In verband met gezondheidsproblemen van Hans Roersma was Geke Hunneman uit Oosterwolde op dat moment tijdelijk hoofd. Op het moment dat de school in 1988 ter ziele ging, was het aantal kinderen tot twintig gedaald. Het gebouw heeft na de opheffing diverse bestemmingen gehad. Nu zijn in het voormalige schooltje Atelier Liduin van beeldend kunstenaar Liduin van Noord en de Stichting De Grijpvogel gevestigd. Op de foto Hans Roersma en zijn vrouw Annie tussen de leerlingen.
(Archieffoto: Van Nieuwenhoven)

Stichting De Grijpvogel/ april 2015